

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

ՀՀ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ՝ ՈՌՈԳՄԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑՈՂ
ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ,
ՈՌՈԳՈՒՄ-ԶՐԱՌ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ
ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ, ԶՐԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏԻ ՈւՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԻ, ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ
ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Վերահսկողության հիմքը՝ ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2015թ. մարտի 20-ի թիվ 7/7 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի՝ ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրման, ոռոգում-ջրառ իրականացնող կազմակերպություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրման, ջրային ոլորտի ուսումնասիրության դրամաշնորհային ծրագրի, պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ ուսումնասիրությունը:

Վերահսկողության առարկան՝ ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին, ոռոգում-ջրառ իրականացնող կազմակերպություններին տրամադրվող ֆինանսական աջակցության, ջրային ոլորտի ուսումնասիրության դրամաշնորհային ծրագրի միջոցների օգտագործմանը, ինչպես նաև՝ պետական սեփականության կառավարման և օգտագործմանն ուղղված գործարքներն ու ընթացակարգերը:

Վերահսկողության օբյեկտները՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի աշխատակազմ (այսուհետ՝ Կոմիտե), «Ջրային տնտեսության ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկ, ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններ, ոռոգում-ջրառ իրականացնող կազմակերպություններ:

Վերահսկողության կատարման ժամկետը՝ 30.03.2015-20.02.2016թթ.:

Վերահսկողությամբ ընդգրկված ժամանակահատվածը՝ 2013թ. մարտի 30-ից մինչև վերահսկողության ավարտը:

Վերահսկողության ծավալը՝

- ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրում,
- ոռոգում-ջրառ իրականացնող կազմակերպություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրում,
- ջրային ոլորտի ուսումնասիրության դրամաշնորհային ծրագիր,
- պետական սեփականության կառավարում և օգտագործում:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝

Վերահսկողության իրականացման ընթացքում կիրառվել է դիտարկման և վերլուծության, ինչպես նաև հանդիպակաց ստուգման ձևը: Դիտարկման փուլում իրականացվել է Կոմիտեից ստացված՝ տարբեր տվյալների ուսումնասիրություն: Վերլուծության փուլում վերլուծվել և ամփոփվել են դիտարկման և հանդիպակաց ստուգումների արդյունքները: Հանդիպակաց ստուգումներ են կատարվել «Շիրակ», «Արարատ», «Արտաշատ», «Մերձափնյա», «Մասիս», «Արաքս», «Եղվարդ» ԶՕԸ-ներում:

Վերահսկողության արդյունքները՝

1. Ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրում

ՀՀ կառավարության 2010թ. սեպտեմբերի 30-ի «Ջրօգտագործողների ընկերություններին (այսուհետ՝ ԶՕԸ-ներ) պետական աջակցության միջնաժամկետ ռազմավարությանը հավանություն տալու և ռազմավարությունից բխող առանձին

միջոցառումների իրականացումն ապահովելու գործողությունների մասին» թիվ 1291-Ն որոշման համաձայն՝ պետական ընթացիկ ֆինանսական աջակցությունը պետք է տրամադրվի ընթացիկ բյուջետային դրամաշնորհների և բյուջետային փոխառությունների տեսքով:

Պետական ընթացիկ ֆինանսական աջակցության նպատակներն են՝

- ոռոգման ջրի մատչելիության բարձրացումը՝ կրճատելով ոռոգելի հողատարածքների նվազման հավանական ռիսկերն ու նպաստելով փաստացի ոռոգվող հողատարածքների ավելացմանը,
- ԶՕԸ-ների ֆինանսական վիճակի բարելավումը (ներառյալ՝ նախկինում կուտակված կրեդիտորական պարտավորությունների կրճատմանը ուղղված գործիքների կիրառմամբ)՝ ամրապնդելով ընթացիկ ծախսածածկման հնարավորինս բարձր մակարդակի ապահովման նախադրյալները:

Հիմք ընդունելով վերոնշյալ որոշման դրույթները և ՀՀ կառավարության «Ջրօգտագործողների ընկերությունների պետական ֆինանսական աջակցության բարեփոխումների հիմնադրույթները և մատակարարված ոռոգման ջրի կորուստների նորմաները հաստատելու մասին» 2007թ. փետրվարի 8-ի թիվ 188-Ն, ինչպես նաև «2012-2016 թվականներին ԶՕԸ-ներին ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով պետական ֆինանսական աջակցության տրամադրման գործընթացը կանոնակարգելու մասին» 2011թ. մարտի 10-ի թիվ 398-Ն որոշումների համաձայն, 2011, 2012, 2013, 2014 և 2015թթ. կտրվածքով ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով պետական ֆինանսական աջակցության գնահատվող չափաքանակները կազմել են համապատասխանաբար՝ 3,667,500 հազ. դրամ, 3,934,420 հազ. դրամ, 3,224,305.0 հազ. դրամ, 2,784,231.0 հազ. դրամ և 2,226,857.0 հազ. դրամ: Վերջինս հաստատվել է՝ հաշվի առնելով, որ ջրի սակագինը 2011-2012թթ. պետք է կազմի 11 դրամ, 2013, 2014թթ.՝ համապատասխանաբար 13.15, 14.07 դրամ, 2015թ-ին՝ 15.46 դրամ (Հավելված 1):

Չնայած ՀՀ կառավարության թիվ 398-Ն որոշմամբ նախատեսված գումարներին, ՀՀ կառավարության 2013թ. թիվ 329-Ա, 2014թ. թիվ 232-Ա, 2015թ. թիվ 273-Ա որոշումներով հաստատվել է 2013, 2014 և 2015 թվականների ընթացքում ըստ ջրօգտագործող ընկերությունների պետական ֆինանսական աջակցության ընդհանուր

նոր չափաքանակներ՝ 3,934,432.0 հազ. դրամ, 4,749,973.0 հազ. դրամ և 5,235,681.0 հազ. դրամ:

Կոմիտեից ստացված տեղեկատվության համաձայն, 2013թ.-ին ՀՀ պետական բյուջեից ստացված ընթացիկ գործունեության ճեղքվածքի ֆինանսավորման պլանային ցուցանիշը կազմել է 3,934,432.0 հազ. դրամ, իսկ փաստացին՝ 4,693,275.8 հազ. դրամ: 2014թ.-ին պլանավորվել է 4,749,973.1 հազ. դրամ, փաստացին՝ 6,410,382.3 հազ. դրամ:

Փաստացի ոռոգվող հողատարածքների ավելացման վերաբերյալ

ՀՀ կառավարության թիվ 398-Ն որոշման համաձայն, ոռոգելի հողատարածքների նպատակային նվազագույն չափերն են՝ 2011թ.-ին՝ 140,400 հա., 2012թ.-ին՝ 128,739 հա., 2013թ.-ին՝ 129,383.0 հա., 2014թ.-ին՝ 130,027.0 հա.: Կոմիտեից ստացված տեղեկատվության համաձայն, ընկերությունների սպասարկման տարածքի ոռոգված հողերի փաստացի ցուցանիշները կազմել են՝ 2013թ.-ին 130,688.5 հա, 2014թ.-ին՝ 130,913.0 հա:

Ընթացիկ ծախսաձածկման բարձր մակարդակի ապահովման և հավաքագրման աստիճանի վերաբերյալ

Կոմիտեից ստացված տեղեկատվության համաձայն, ընկերությունների կրեդիտորական պարտքի փաստացի ծավալները 2013թ. (2,009,639.6 հազ. դրամ) նկատմամբ՝ 2014թ.-ին ավելացել են (2,184,485.1 հազ. դրամ):

ՀՀ կառավարության թիվ 1291-Ն որոշման համաձայն՝ 2013-2014թթ. հավաքագրումը պետք է կազմի համապատասխանաբար 86.1 և 87.4%, սակայն Կոմիտեից ստացված տեղեկատվության համաձայն՝ համաքագրումը կազմել է շատ ավելի քիչ՝ համապատասխանաբար 82.6 և 76.6%:

Ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման և ջրի կորուստների մակարդակի վերաբերյալ

2013թ. ՀՀ կառավարության թիվ 1053-Ն որոշման համաձայն, ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման նպատակով նախատեսվել է 700,000.0 հազ դրամ: 2014թ.-ին ՀՀ կառավարության 2014թ. թիվ 695-Ն որոշման համաձայն, ոռոգման

համակարգերի հիմնանորոգման նպատակով նախատեսվել է 1,000,000.0 հազ. դրամ: 2015թ. ՀՀ կառավարության թիվ 1203-Ն որոշման համաձայն, ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման նպատակով նախատեսվել է 789,398.61 հազ. դրամ:

Ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման նպատակով 2013, 2014թթ. փաստացի տրամադրված գումարները կազմել են համապատասխանաբար՝ 697,411.16 հազ. դրամ և 998,268.1 հազ. դրամ, իսկ ՀՀ 2015թ. պետբյուջեով նախատեսվել է 1,000,000.0 հազ. դրամ:

Կոմիտեից ստացված տեղեկատվության համաձայն, ԶՕԸ-ների 2013թ. ջրառը կազմել է 855,388.3 հազ. մ/խ ջուր, իսկ ջրտուրքը՝ 472,006.8 հազ. մ/խ ջուր, արդյունքում՝ ստացվում է 44.8% կորուստ: 2014թ-ին ջրառը կազմել է 846,289.5 հազ. մ/խ ջուր, ջրտուրքը՝ 461,167.3 հազ. մ/խ ջուր (45.5% կորուստ):

2007թ. ՀՀ կառավարության 188-Ն որոշմամբ սահմանված ոռոգման ջրի կորուստների առավելագույն մակարդակները 2007-2011թթ. սահմանվել են 43.7-40.8%, իսկ 2010թ. ՀՀ կառավարության 1291-Ն որոշմամբ հաստատված ռազմավարությամբ՝ 2012-2016թթ. սահմանվել է յուրաքանչյուր տարվա համար միևնույն մակարդակի՝ 42.9%: Ինչպես երևում է՝ ՀՀ կառավարության 2007թ. թիվ 188-Ն որոշմամբ նախատեսվել է 2007-2011թթ. ոռոգման ջրի կորուստների առավելագույն մակարդակների աստիճանաբար նվազում, իսկ 2010թ. ՀՀ կառավարության 1291-Ն որոշմամբ 2012-2016թթ.-ի համար մնում է միևնույն մակարդակին: **Հաշվի առնելով ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին իրականացված ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման աշխատանքների իրականացումը, փաստացի կորուստների մակարդակը նվազելու փոխարեն աճում են (2013թ.-ին 44.8%, 2014թ.-ին 45.5%):**

Հանդիպակաց ստուգումներ են կատարվել «Շիրակ», «Արարատ», «Արտաշատ», «Մերձափնյա», «Մասիս», «Արաքս», «Եղվարդ» ԶՕԸ-ներում, որոնց արդյունքում պարզվեց, որ՝

1. ՀՀ կառավարության 2010թ. սեպտեմբերի 30-ի թիվ 1291-Ն որոշմամբ հաստատված հավելվածի (միջնաժամկետ ռազմավարություն) համաձայն, դրամաշնորհային պայմանագրերով ԶՕԸ-ները պարտավորվում են ըստ տարիների

փաստացի ոռոգել պայմանագրերով ամրագրվելիք հողատարածքների չափերը, որոնց հանրագումարը չպետք է փոքր լինի սույն ռազմավարությամբ ամրագրվող ընդհանուր ոռոգելի հողատարածքների ցուցանիշներից: Իսկ ՀՀ կառավարության 2011թ. մարտի 10-ի թիվ 398-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի հավելված 2-ի 4-րդ կետի համաձայն, ԶՕԸ-ի ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով տրամադրվելիք պետական ֆինանսական աջակցության չափերի ճշգրտման ենթակա իրավիճակներից է Կոմիտեի և ԶՕԸ-ի միջև դրամաշնորհային պայմանագրերով ամրագրված ոռոգելի հողատարածքների գերազանցումը փաստացի ոռոգելի հողատարածքների նկատմամբ:

Մի շարք ԶՕԸ-ներ չեն ապահովվել ՀՀ կառավարության վերը նշված որոշմամբ և դրամաշնորհային պայմանագրերով սահմանված ոռոգելի հողատարածքների չափերը:

2. Մի շարք ԶՕԸ-ներ իրենց գործունեության արդյունքներով գերազանցում են ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մարտի 10-ի թիվ 398-Ն որոշմամբ սահմանված ոռոգման ջրի կորուստների առավելագույն ընդունելի մակարդակները:

2. Ոռոգում-ջրառ իրականացնող կազմակերպություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրում

2013թ. ՀՀ պետական բյուջեով «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ին հատկացվել է 320,500.0 հազ. դրամ, իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին՝ 112,500.0 հազ. դրամ:

Կոմիտեի և «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 17.01.2013թ. կնքվել է սուբսիդիայի տրամադրման թիվ 2-Ս պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 320,500.0 հազ. դրամ (01.08.2013թ. թիվ 2-Ս/1 փոփոխությամբ ընկերությանը հատկացվել է ևս 145,595.9 հազ. դրամ՝ ընդամենը կազմելով 466,095.9 հազ. դրամ), ինչն ուղղվել է ընկերության 2013թ. գործունեության ֆինանսական ճեղքվածքի մարմանը:

Կոմիտեի և «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 17.01.2013թ. կնքվել է սուբսիդիայի տրամադրման թիվ 3-Ս պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 112,500.0 հազ. դրամ (01.08.2013թ. թիվ 3-Ս/1 փոփոխությամբ ընկերությանը հատկացվել է ևս 297.9 հազ. դրամ՝ ընդամենը կազմելով 112,797.9 հազ. դրամ), ընկերության 2013թ. գործունեության ֆինանսական ճեղքվածքի մարման նպատակով:

Վերը նշված ավելացման համար հիմք է հանդիսացել ՀՀ կառավարության 18.07.2013թ. 781-Ն որոշումը, որով «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ին հատկացվել է 145,595.9 հազ. դրամ, իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին՝ 297.9 հազ. դրամ՝ էլեկտրաէներգիայի վաճառքի նոր սակագների սահմանման գծով առաջացող լրացուցիչ ծախսերի և ֆինանսական ճեղքվածքի մարման նպատակով:

ՀՀ կառավարության 21.02.2013թ. 163-Ն որոշմամբ Կոմիտեին հատկացվել է 200,000.0 հազ. դրամ՝ որպես դրամաշնորհ, որից՝ 150.0 հազ. դրամ՝ «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ին, 50.0 հազ. դրամ՝ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին (ընկերությունների պարտավորությունների մարման նպատակով):

Նույն որոշմամբ «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ին հատկացվել է 8,280.0 հազ. դրամ, իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին՝ 5,972.8 հազ. դրամ՝ ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման աշխատանքների համար (աշխատանքները իրականացվել են ԾԻԳ-ի միջոցով):

Կոմիտեի և «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 26.02.2013թ. կնքվել է դրամաշնորհի տրամադրման թիվ ՊՖ 1 պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 150,000.0 հազ. դրամ:

Կոմիտեի և «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 27.02.2013թ. կնքվել է դրամաշնորհի տրամադրման թիվ ՊՖ 2 պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 50,000.0 հազ. դրամ:

Ըստ Կոմիտեի տրամադրած տեղեկատվության, «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի սուբսիդիայի ծախսման ուղղությունները հետևյալն են՝

Աղյուսակ 1

«Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի 2013թ. սուբսիդիայի ծախսման ուղղությունները

Ծախսերի ուղղությունները		հազ. դրամ
1	ԱԱՀ	2,200.0
2	Եկամտահարկ	54,685.9
3	Կենսաթոշակ	4,021.0
4	Շահութահարկ	2,000.0
5	Բնօգտագործման վճար	12,980.0
6	Էներգիա	253,207.0
7	Աշխատավարձ	216,865.0
8	Հանրային ծառայություն	1,065.0
9	Վառելիք և նյութեր	44,182.0

Ծախսերի ուղղությունները		հազ. դրամ
10	Ծառայություն	12,974.0
11	Վարկի տոկոս	11,916.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		616,095.9

2013թ.-ին «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի ստացվելիք ջրի քանակը նախատեսվել է 518,110.0 հազ. խ/մ, փաստացի կազմել է 502,240.0 հազ. խ/մ: Ընկերության կողմից ջրտուքը կազմել է 326,440.0 հազ. խ/մ, կորուստը՝ 175,800.0 հազ. խ/մ կամ փաստացի ստացված ջրի 35.0%-ը: Տարվա ընթացքում ծախսվել է 43,300.0 հազ. կվտ/ժամ էլ.էներգիա: Ընկերության կողմից մատակարարված ջրի հասույթը կազմել է 943,319.0 հազ. դրամ: Տարվա համար գանձումը նախատեսվել է 943,300.0 հազ. դրամ, սակայն փաստացի գանձվել է 227,300.0 հազ. դրամ կամ նախատեսվածի 24.1%-ը: Տարվա վերջին ընկերության դեբիտորական պարտքը կազմել է 941,622.0 հազ. դրամ:

2014թ.-ին ՀՀ պետական բյուջեով «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ին հատկացվել է 640,000.0 հազ. դրամ, իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին 53,533.4 հազ. դրամ:

ՀՀ կառավարության 18.02.2014թ. թիվ 1447-Ն և 07.08.2014թ. թիվ 822-Ն որոշումների համաձայն՝ Կոմիտեին հատկացվել են համապատասխանաբար 89,325.9 և 400,000.0 հազ. դրամ:

Կոմիտեի և «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 10.01.2014թ.-ին կնքվել սուբսիդիայի տրամադրման թիվ 2-Ս պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 640,000.0 հազ. դրամ (21.08.2014թ. թիվ 2-Ս/1 և 20.12.2014թ. թիվ 2-Ս/2 փոփոխություններով ընկերությանը հատկացվել են ևս 400,000.0 հազ. դրամ և 89,050.0 հազ. դրամ՝ ընդամենը կազմելով 1,129,050.5 հազ. դրամ)՝ տվյալ տարվա գործունեության ֆինանսական ճեղքվածքի մարման նպատակով:

Կոմիտեի և «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 10.01.2014թ. կնքվել է սուբսիդիայի տրամադրման թիվ 3-Ս պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 53,533.4 հազ. դրամ (20.12.2014թ. թիվ 3-Ս/1 փոփոխությամբ ընկերությանը հատկացվել է ևս 275.4 հազ. դրամ՝ ընդամենը կազմելով 53,808.8 հազ. դրամ)՝ տվյալ տարվա գործունեության ֆինանսական ճեղքվածքի մարման նպատակով:

ՀՀ կառավարության 27.02.2014թ. թիվ 183-Ն, 03.04.2014թ. 341-Ն, 07.08.2014թ. թիվ 822-Ն, 18.12.2014թ. թիվ 1460-Ն որոշումների համաձայն՝ Կոմիտեին հատկացվել են համապատասխանաբար 110,416.6 հազ. դրամ, 850,000.0 հազ. դրամ, 515,000.0 հազ. դրամ և 124,686.0 հազ. դրամ՝ էլեկտրաէներգիայի դիմաց առաջացած պարտավորությունների նվազեցման և ջրառի գծով պարտավորությունների մարման համար:

Կոմիտեի և «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 05.03.2014թ. կնքվել է դրամաշնորհի տրամադրման թիվ ՊՖ 1 պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 169,800.0 հազ. դրամ՝ ընկերության պարտավորությունների մարման նպատակով: 16.04.2014թ. կնքվել է դրամաշնորհի տրամադրման թիվ ՊՖ 2 պայմանագիրը, որով նախատեսվել է ընկերությանը հատկացնել մինչև 1,116,331.3 հազ. դրամ:

Կոմիտեի և «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 21.08.2014թ. և 20.12.2014թ.-ին կնքվել են սուբսիդիայի տրամադրման թիվ 4 և 5 պայմանագրերը, ըստ որոնց ընկերությանը հատկացվել են համապատասխանաբար 515,000.0 հազ. դրամ և 124,686.0 հազ. դրամ (էլեկտրաէներգիայի ծախսի դիմաց փոխհատուցման համար):

ՀՀ կառավարության 27.02.2014թ. թիվ 218-Ն որոշմամբ Կոմիտեին հատկացվել է 354,692.4 հազ. դրամ գումար («Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ին՝ 294,902.8 հազ. դրամ, իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին՝ 59,789.6 հազ. դրամ), որը նախատեսվել է ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման աշխատանքների իրականացման նպատակով (աշխատանքները իրականացվել են ԾԻԳ-ի միջոցով):

Ըստ ներկայացված տեղեկատվություն, «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի սուբսիդիայի գումարների ծախսման ուղղությունները հետևյալն են՝

Աղյուսակ 2

«Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի 2014թ. սուբսիդիայի ծախսման ուղղությունները

Ծախսերի ուղղությունները		հազ. դրամ
1	ԱԱՀ	92,700.0
2	Եկամտահարկ	55,943.5
3	Կենսաթոշակ	489.0
4	Գույքահարկ և հողի հարկ	3,598.0
5	Բնօգտագործման վճար	28,731.0
6	Էներգիա	1,323,707.0

Ծախսերի ուղղությունները		հազ. դրամ
7	Աշխատավարձ	49,405.0
9	Վառելիք և նյութեր	6,328.0
10	Ծառայություն	1,991.0
11	Վարկի տոկոս և վարկ	205,844.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		1,768,736.5

2014թ.-ին «Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի ստացվելիք ջրի քանակը նախատեսվել է 550,710.0 հազ. խ/մ, փաստացի կազմել է 559,800.0 հազ. խ/մ: Ընկերության կողմից ջրառուքը կազմել է 353,190.0 հազ. խ/մ, կորուստը՝ 206,610.0 հազ. խ/մ կամ փաստացի ստացված ջրի 36.91%-ը: Տարվա ընթացքում ծախսվել է 52,400.0 հազ. կվտ/ժամ էլ. էներգիա: Ընկերության կողմից մատակարարված ջրի հասույթը կազմել է 846,583.0 հազ. դրամ: Տարվա համար գանձումը նախատեսվել է 846,600.0 հազ. դրամ, սակայն փաստացի գանձվել է 290,700.0 հազ. դրամ կամ նախատեսվածի 34.33%-ը: Տարվա վերջին ընկերության դեբիտորական պարտքը կազմել է 558,687.0 հազ. դրամ:

2015թ. ՀՀ պետական բյուջեով «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ին հատկացվել է 834,790.0 հազ. դրամ, իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ-ին՝ 114,189.9 հազ. դրամ: Կոմիտեի և «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ի միջև 26.01.2015թ. կնքվել է սուբսիդիայի տրամադրման թիվ 2-Ս պայմանագիրը, որով ընկերությանը հատկացվել է 834,790.0 հազ. դրամ, որն ուղղվել է ընկերության 2015թ. գործունեության ֆինանսական ճեղքվածքի մարմանը, իսկ 19.08.2015 թվականի թիվ 1 ՊՖ պայմանագրով հատկացվել է 600,000.0 հազ. դրամ, որից 300,000.0 հազ. դրամը կազմել է էլեկտրաէներգիայի ծախսի դիմաց փոխհատուցում (ՀՀ կառավարության 13.08.2015թ. թիվ 910 որոշում):

Դիտարկման ընթացքում փաստաթղթերի ուսումնասիրության արդյունքում պարզվեց, որ **«Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի կորուստն ավելացել է 1.91%-ով: 2014թ.-ին ոռոգման ջրի կորուստը կազմել է 36.91%՝ նախորդ տարվա 35.0%-ի դիմաց:**

Հարկ է նշել, որ **նվազել է** «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ կողմից հավաքագրվող գումարների մակարդակը՝ 2013թ.-ին այն կազմել է 73.3%, իսկ 2014թ.-ին՝ 66.4%: Իսկ

«Սևան-Հրազդան-ջրառ» ՓԲԸ-ի կողմից հավաքագրումը մնացել է ցածր մակարդակի վրա՝ 2013թ.-ին կազմել է 24.1%, իսկ 2014թ.-ին՝ 34.3%:

3. Ջրային ոլորտի ուսումնասիրության դրամաշնորհային ծրագիր

2013թ. մայիսին կնքված ֆինանսավորման համաձայնագրով Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի կողմից տրամադրվել է 505.0 հազ. եվրո գումարով դրամաշնորհ՝ ՀՀ-ում ջրային կառավարման առկա իրավիճակի խորացված վերլուծության մշակման նպատակով: Ծրագրի ֆինանսավորման համաձայնագրով նախատեսվել է, որ խորհրդատուն պետք է կատարի՝

- ՀՀ-ում ջրային ոլորտի վերաբերյալ համապատասխան տվյալների համավաքագրում և գնահատում,

- աջակցության ցուցաբերում ՀՀ կառավարությանը՝ ոլորտի առաջնահերթությունների սահմանման և միջնաժամկետ ու կարճաժամկետ բարեփոխումների քայլերի վճռորոշման գործընթացներում,

- անհրաժեշտության դեպքում՝ ոլորտի միջնաժամկետ հայեցակարգի և պայմանագրային փաստաթղթերի մշակում,

- ոլորտի հետագա խորհրդատվական ծառայությունների համար ոլորտի համապարփակ խորհրդատվական հայեցակարգի և տեխնիկական առաջադրանքի մշակում և այլն:

Ծրագրի շրջանակներում իրականացվել է խորհրդատուի ընտրության մրցույթ, որին մասնակցելու հայտ են ներկայացրել թվով 8 ընկերություններ: Վերջիններից նախաորակավորման արդյունքում կարճ ցուցակում ընդգրկվել են հետևյալ 4 ընկերությունները՝

- ՔՈՈւԻ Էյ/Էս, Դանիա
- Դորչ Ինթերնեյշնլ Քընսալթընթս Զիթմբիթչ, Գերմանիա
- Ֆիխթենր Վոթեր & Թրանսփորթեյշն, Գերմանիա
- Սաշեն Վասեր, Գերմանիա

Տեխնիկական առաջարկների գնահատման արդյունքում բացվել են բոլոր 4 ընկերությունների ֆինանսական առաջարկները՝

Ընկերության անվանումը	Տեխնիկական առաջարկի գնահատման արդյունքում ստացած միավորը	Ընդհանուր արժեքը (հազ. եվրո)	Ընդհանուր գնահատման արդյունքում ստացած միավորը
Դորչ Ինթերնեյշնլ Քընսալթընթս Զիթմբիթյ, Գերմանիա / Հիդրոֆիլ ԱյՍի, Ավստրիա / ՎիՋիԷմ Փարթներս, Մեծ Բրիտանիա / Հիդրոէներգետիկա, Հայաստան	93.2	499.3	95.54
Սաշեն Վասեր, Գերմանիա / ՓՈՀԼ Քընսալթինգ & Ասոսիեթս, Գերմանիա / Գրանթ Թորնթոն, Հայաստան	88.1	488.9	92.18
Ֆիլթեր Վոթեր & Թրանսփորթեյշն, Գերմանիա / ԶՐՏՈՒՔ, Հայաստան	82.5	512.9	86.86
ՔՈՈՒԻ Էյ/Էս, Դանիա / ԶեյԱյԷնՋեյ (Զինջ) Լիմիթիդ, Հայաստա	78.6	425.1	89.0

Տեխնիկական և ֆինանսական առաջարկների գնահատման արդյունքում առավելագույն միավորներ է ստացել «Դորչ Ինթերնեյշնլ Քընսալթընթս Զիթմբիթյ, Գերմանիա / Հիդրոֆիլ ԱյՍի, Ավստրիա / ՎիՋիԷմ Փարթներս, Մեծ Բրիտանիա / Հիդրոէներգետիկա, Հայաստան» հայտատուն: 2013թ. սեպտեմբերի 4-ին կքնվել է ջրային ոլորտի ուսումնասիրության խորհրդատվական ծառայությունների մատուցման պայմանագիր՝ ՀՀ ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի և Դորչ Ինթերնեյշնլ Քընսալթընթս Զիթմբիթյ, Գերմանիա և Հիդրոֆիլ ԱյՍի, Ավստրիա կոնսորցիումի¹ միջև:

2014թ. հուլիսին ներկայացված՝ խորհրդատուի վերջնական հաշվետվության համաձայն, խորհրդատուն առաջարկել է ոլորտի կառավարման հետևյալ տարբերակները՝

- Տարբերակ Ա1՝ ակտիվների մեկ կառավարիչ և մեկ օպերատոր
- Տարբերակ Բ1՝ երկու օպերատոր, ակտիվների մեկ կառավարիչ
- Տարբերակ Գ1՝ երեք օպերատոր, ակտիվների մեկ կառավարիչ
- Տարբերակ Բ2 -1՝ երկու օպերատոր, ակտիվների երկու կառավարիչ

¹ Ըստ պայմանագրի, Դորչ Ինթերնեյշնլ Քընսալթընթս Զիթմբիթյը հանդիսանում է Գլխավոր ընկերություն, որը Հիդրոֆիլ ԱյՍի-ի հետ կոնսորցիումով հանդիսանում է Խորհրդատու, իսկ ՎիՋիԷմ Փարթներս և Հիդրոէներգետիկա ընկերությունները հանդիսանում են Խորհրդատուի ենթակապալառու:

- Տարբերակ Բ2 -2՝ երկու օպերատոր, ակտիվների երեք կառավարիչ
- Տարբերակ Գ2՝ երեք օպերատոր, ակտիվների երեք կառավարիչ

Ըստ հաշվետվության, Կոմիտեն ընտրել է մեկ օպերատորի տարբերակը (Տարբերակ Ա)՝ հաշվի առնելով ՀՀ կառավարության դիրքորոշումը՝ կապված ջրամատակարարման օպերատորներին գործառնական սուբսիդաներ չտրամադրելու հետ: Ակտիվների մեկ կառավարիչը, որի դերում հանդես կգա Կոմիտեն, սահմանվել է որպես նախընտրելի տարբերակ, քանի որ այն դիտարկվում է որպես առավել հարմար պայմանավորվածություն, որ համապատասխանում է ընտրված օպերատորի տարբերակին:

Այնուհետև խորհրդատուն ներկայացրել է ամփոփ եզրակացություն ընտրված տարբերակի համար՝

Օպերատոր՝

- Մեկ օպերատորի տարբերակը կապված է զգալի ռիսկերի հետ:
- Այս ռիսկերից որոշները հնարավոր է մեղմել՝ պետական-մասնավոր գործընկերության (ՊՄԳ) պայմանագրի մեջ ներառելով համապատասխան դրույթներ և հզորացնելով Կոմիտեի կարողությունները ակտիվների կառավարման ու ՊՄԳ մոնիթորինգի մասով:
- Այնուամենայնիվ, ՊՄԳ պայմանագրի համար սահմանափակ մրցակցության ռիսկը (պայմանավորված շուկա մուտք գործելու խոչընդոտներով) որոշ չափով առկա է:
- Նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ ջրի մատչելի միասնական սակագները պետք է ապահովվեն առանց պետական սուբսիդավորման, ապա մեկ օպերատորը հնարավոր տարբերակ է:
- Անկախ ընտրված տարբերակից, տարբեր ջրօգտագործողների միջև ծախսերի արդարացի բաշխումը («աղտոտողը վճարում է» սկզբունք) կարևոր խնդիր է, որին պետք է անդրադառնալ:

Ակտիվների կառավարում՝

- Մեկ օպերատորի առկայության դեպքում ակտիվների մեկ կառավարիչը (Կոմիտեն) առավել տրամաբանական տարբերակն է:

- Ակտիվների կառավարման և պայմանագրի կառավարման մասով Կոմիտեի կարողությունների հզորացումը կհանդիսանա հաջողված ՊՄԳ պայմանավորվածության համար նախադրյալ:
- Այնուամենայնիվ, տեղական ինքնակառավարման մարմինները նույնպես պետք է ներգրավված լինեն ակտիվների կառավարման և պայմանագրի կառավարման գործընթացներում՝ նպատակ ունենալով հզորացնել այս կառույցների կարողությունները պլանավորման հանձնաժողովին անդամակցելու և տեխնիկական օժանդակության ծրագրերի միջոցով:

Պայմանագրի տեսակը՝

- Պայմանագրի առավել հարմար տեսակի ընտրությունը պետք է իրականացվի սպասարկման տարածքի/շահագործման համար ընտրված տարբերակի դիտարկմամբ:
- Մեկ օպերատորի դեպքում կոնցեսիոն պայմանագրերը կարող են մեծ ռիսկներ ստեղծել մասնավոր սեկտորի համար, ինչը մասնավոր սեկտորը ներկայումս պատրաստ չէ ընդունել: Հետևաբար, մասնավոր սեկտորին հավանաբար կհետաքրքրի վարձակալության պայմանագիրը:

4. Պետական սեփականության կառավարում և օգտագործում

«Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների կանոնադրական կապիտալում պետական մասնակցության նվազեցման ճանապարհով ակտիվների կազմից գույք առանձնացնելիս գույքն ստացող պետական կառավարչական հիմնարկի կողմից մատակարարին վճարման ենթակա ԱԱՀ-ի պարտավորության գծով ծախսեր» բյուջետային տողով 2013 թվականին ծախսվել է 1,198,176.72 հազ դրամ, իսկ 2014 թվականին՝ 210,585.8 հազ. դրամ:

ՀՀ կառավարության 19.07.2012թ. թիվ 906-Ա որոշման հիման վրա 08.04.2013թ.-ին «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ի կանոնադրական կապիտալը նվազեցվել է 605,560.4 հազ. դրամով (ընկերությունից առանձնացվել է 48 միավոր ոռոգման համակարգ և գույք): Նշվածի արդյունքում առաջացել է 121,112.1 հազ. դրամ գումարի չափով ԱԱՀ-ի վճարման պարտականություն:

ՀՀ կառավարության 29.11.2012թ. թիվ 1512-Ա որոշման հիման վրա 2013թ.-ին «Դեբետ-Աղստև-ջրառ» ՓԲԸ-ի («Դեբետ-Աղստև-ջրառ» ՓԲԸ-ն դադարեցրել է իր գործունեությունը և ընկերության գույքը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով առանձնացվել և որպես պետական սեփականություն ամրացվել է Կոմիտեին, որն իր հերթին այն անհատույց օգտագործման իրավունքով հանձնել է համապատասխան ջրօգտագործողների ընկերություններին) կանոնադրական կապիտալը նվազեցվել է 5,385,585.4 հազ. դրամով (ընկերությունից առանձնացվել է 1797 միավոր ոռոգման համակարգ և գույք): Նշվածի արդյունքում առաջացել է 1,077,064.6 հազ. դրամ գումարի չափով ԱԱՀ-ի վճարման պարտականություն:

ՀՀ կառավարության 26.12.2013թ. թիվ 1490-Ա որոշման հիման վրա 10.03.2014թ.-ին «Հայքրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի կանոնադրական կապիտալը նվազեցվել է 1,052,927.7 հազ. դրամով (ընկերությունից առանձնացվել է Կամենկա-Վանաձոր ջրատարի խողովակաշարը): Նշվածի արդյունքում առաջացել է 210,568.8 հազ. դրամ գումարի չափով ԱԱՀ-ի վճարման պարտականություն:

Եզրակացություն

- ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներով հաստատված ԶՕԸ-ներին պետական աջակցության միջնաժամկետ ռազմավարությամբ սահմանված ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցության նպատակով նախատեսված գումարները 2013, 2014թթ. ավելացել են ՀՀ կառավարության որոշումներով՝ համապատասխանաբար 22 և 70 տոկոսով, իսկ փաստացի տրամադրված գումարների չափերը, իրենց հերթին, գերազանցում են համապատասխանաբար 45 և 125 տոկոսով: Չնայած ֆինանսական աջակցության ավելացմանը, ընկերությունների կրեդիտորական պարտավորությունը 2013թ.-ի նկատմամբ 2014թ.-ին ավելացել է 174,845.5 հազ. դրամով:

- 2007թ. ՀՀ կառավարության 188-Ն որոշմամբ սահմանված ոռոգման ջրի կորուստների առավելագույն մակարդակները 2007-2011թթ. աստիճանաբար նվազում են, իսկ 2010թ. ՀՀ կառավարության 1291-Ն որոշմամբ հաստատված ռազմավարությամբ՝ 2012-2016թթ. մնում է միևնույն մակարդակին: Չնայած այն հանգամանքին, որ միջոցներ են հատկացվել ոռոգման համակարգերի

հիմնանորոգման նպատակով, ինչը ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշումներով սահմանված կորուստների ցուցանիշների վրա դրական ազդեցություն չի ունեցել, ընդհակառակը՝ և սահմանված, և ստացված տեղեկատվության համաձայն՝ այդ ցուցանիշը աճել է՝ հասնելով համապատասխանաբար 42.9%-ից մինչև 45.5%՝ 2014 թ.-ի դրությամբ:

- Հանդիպակաց ստուգում իրականացված ԶՕԸ-ներում չեն ապահովվել ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշմամբ սահմանված ոռոգման ջրի կորուստների ընդունելի մակարդակները, ինչպես նաև՝ ՀՀ կառավարության համապատասխան որոշմամբ և դրամաշնորհային պայմանագրերով սահմանված ոռոգելի հողատարածքների չափերը:

- 2013թ.-ի համեմատ 2014թ.-ին «Սևան-Հրազդանյան-ջրառ» ՓԲԸ-ի կորուստները ավելացել են 1.91%-ով, իսկ հավաքագրումը մնացել է ցածր մակարդակի վրա՝ 2013թ.-ին կազմել է 24.1%, իսկ 2014թ.-ին՝ 34.3%: Իսկ «Ախուրյան-Արաքս-ջրառ» ՓԲԸ կողմից հավաքագրվող գումարների մակարդակը նվազել է՝ 2013թ.-ին այն կազմել է 73.3%, իսկ 2014թ.-ին՝ 66.4%:

Առաջարկություններ

Կոմիտեին՝

- Ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգման աշխատանքներ իրականացված հատվածներում վերանայել ոռոգման ջրի կորուստների ցուցանիշները:
- Հետևողական լինել ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված ֆինանսական աջակցությամբ կատարված աշխատանքների բարելավմանը և ջրօգտագործողների ընկերությունների ինքնաձախսածածկման մակարդակի բարձրացմանը:
- Ձեռնարկել միջոցներ՝ ջրառ իրականացնող ՓԲԸ-ների ջրի կորուստների փաստացի ցուցանիշների բարելավման, ինչպես նաև՝ հավաքագրման մակարդակի բարձրացման ուղղությամբ:

Հավելված 1

	Չ/Մ	2007-2011թթ. (ՀՀ կառավարության 2007 փետրվարի 8-ի N 188-Ն որոշում)					2012-2016թթ. (ՀՀ կառավարության 2010թ. սեպտեմբերի 30-ի N 1291-Ն որոշման հիման վրա կազմված՝ 2011թ. մարտի 10-ի N 398-Ն որոշում)					Փաստացի (կոմիտեից ստացված տեղեկատվության համաձայն)	
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2013	2014
Ջրի սակագին	Դրամ	8	9	9	11	11	11.26	13.15	14.07	15.46	16.28	11	11
Ոռոգելի հողատարածքների նպատակային նվազագույն չափեր	հազ. հա	132.3	134.3	136.3	138.3	140.4	128.7	129.4	130.02	130.6	131.3	130.7	130.9
Հավաքագրման աստիճանը	(%)	75.1	77.5	81.7	83.1	86.2	86.5	86.1	87.4	87.3	89.8	82.6	76.6
Ոռոգման ջրի կորուստների ցուցանիշները	(%)	43.7	42.9	42.1	41.4	40.8	42.9	42.9	42.9	42.9	42.9	44.8	45.5
Ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով պետական ֆինանսական աջակցության գնահատվող չափաքանակներ	մլն դրամ	5,420.0	4,952.3	4,830.9	3,812.2	3,667.5	3,934.4	3,224.3	2,784.2	2,226.8	1,760.2	4,693.2	6,410.4

